

SZERKESZTŐI IRODA:

Belmagyar-utca végén a (Máriaffy-ház) bővé a lap szel-
lemi részét illető közlemények czimzandók.

AZ ELLENZÉK ELŐFIZETÉSI DÍJA:

Egész évre 16 frt. v. 32 korona. Ngyed évre 4 frt. v. 8 korona.
Félre 8 frt. v. 16 korona. 1 óra 1 frt. 50 kr. v. 5 korona

Egyen szám ára 5 kr. vagy 10 fillér.

Megjelenik mindennap, kivéve a vasár- és ünnepnapokat.

Kéziratok nem adatnak vissza.

Telefon sz: 9.

POLITIKAI ÉS TARSADALMI NAPILAP.

Telefon sz: 9.

KIADÓ-HIVATAL:

Kolozsvárt, Belkőzp-utca 33-ik szám.

Egy négyszög centiméternyi tér ára 4 kr. Gyárosok, kereskedők
és iparosok árkedvezményben részesülnek. Reklam sora 1 frt.
Bélyegilleték minden hirdetés után 30 kr.

Hivatalos közlemények sora: 5 frt.

Nyitási díj: 20 kr.

garmond sora után 20 kr. fizetendő.

A multból ítél meg a jelent.

— Sándor József viselt dolgai. —

Ez előtt 8 évvel, 1889-ben, Sándor József nagyvási vágya ép úgy nem ismert határt, mint most.

Főlebb valói iránt addig viseltetett jóindulattal és figyelemmel, a míg őket saját énjének előtérbe helyezésére eszközül felhasználhatta. A mint azonban előjárói közül valaki az ő szabálytalan eljárása ellen felszólalt, azt igyekezett rövid idő alatt kimarni az egyetből. S megvette, a hol csak tehette azt, hogy azontul is üldözte.

Élénk bizonyítékul szolgálnak erre a Haller Károlyról, az egyet megteremtőjével és első elnökével szemben tanúsított viselkedései. Erről a következő adatokat közöljük:

Ez adatok Sándornak jelenben folytatott viselkedésére is teljesen találunk.

Bizonyítják azt, hogy ő az egyetben autokrata, hogy idegeskedése sokszor a beszámíthatatlanságig fokozódott, hogy ő sokszor tudva eltagadott olyan tételeket, a miket érdekeivel megegyezőknem talált. Tehát eltért az igazságtól. Élénken bizonyítja ezt néhai dr. Felméri Lajos levele is.

Méltóságos gróf Elnök ur!

Nem szívesen, de Méltóságod és az elnöki szakosztály iránti tiszteletből készsággal küldöm be a kívánt nyilatkozatot. Ebben csak lemondásom hivatalos okait említem meg s azt hiszem, hogy azok mind kétségszövevénytelen és bizonyított tények. Egyebet, i. a titkár másnemű sértéseit és hivatalos incorrecségeit nem érintem, mert bosszúálló nem vagyok; őszintén számom benne a beteg embert és nem tehetem fel, hogy eljárása öntudatos, mert ez esetben tisztességes ember vele többé szóba nem állhatna. Ezzel kegyeskedjék indokolva látni ama kéresemre, hogy elégedjék meg az elnöki szakosztály egy-egy nyilatkozattal, én legalább a titkár ur expectratióit, melyek beteges fantáziájának rémálomásainál egyebek nem lehetnek, el nem olvasom!

Mltgd egyénisége és az elnöki szakosztály tekintélye képes lesz még a titkár kiábrándítani, kivált halátja, hogy tölem végleg megszabadult, ha látja, hogy feláldoztatam és ő engem megsemmisített, elszövevényeztem a legsúlyosabbat is, mert úgy látom, hogy ezzel az ügynek és a beteg embernek inkább használok. Ezen az áron ő bele fog nyugodni az elnöki szakosztály érelyes határozatába, melylyel az egyet érdekének tartozik; rólam ne legyen több szó.

Igy ő ki fog gyógyulni két rögeszméből: egyik: L'État c'est moi, másik: hogy én csorbítom az ő nimbusát.

Kolozsvárt, 1889 apr. 20.

Méltóságodnak jövőben is egyik legbuzgóbb közlőnkéje

és kitűnő tisztelettel híve
Dr. Haller Károly

Méltóságos Gróf Elnök Ur!

T. elnöki szakosztály!

F. évi április, 12-én kelt becses levélben felhívtam, hogy én, valamint Sándor József titkár, a sérelem tárgyát képező ügyet írásba foglalva a szakosztály elé terjesztjük, e jelölések azután a kölcsönös észrevételek megtétele végett egymás között ki fognak cseréltetni, mely határozat „felkelt” közöltetik.

Legelő kötelezettségemnek tartom az őszinteséget, mely arra a kijelentésre kényszerít, hogy itt tévedés forog fenn, a mennyiben felfogásom szerint sem „felkelt”-ről, sem azok felett itélő forumról nem lehet szó, hanem egyedül és kizárólag ama lemondásom felett hozandó határozatról, mely az 1888 decz 12-iki ülés óta még függőben van, minél fogva itt csak lemondásom okának elbírálása, nem pedig valamely személyes sérelem, „súrlódás” vagy „viszály” képezheti a határozat tárgyát.

Ha nekem a titkár ural szemben valamely személyes sérelmem lenne, elintézném azt a maga útján, itt nem lehet egyébről szó, mint amaz okok elbírálásáról, melyek az elnök helyett est. u. n. t. k. d. d. a-le-

nököt, e minőségben viselt tiszteletéről való lemondásra kényszerítették.

Igy fogva fel a dolgot, legyen megengedve azon nézetem kockázatára, hogy a beadandó nyilatkozatok kicserélésének nem lehet helye, én legalább egész tisztelettel kijelentem, — hogy a titkár ur expectatoriára reflectálni nem fogok s alázatosan kérem, hogy azok velem ne is közöltessenek. Önézetem minden méltatlan támadás ellen megvív.

Ha sértésről lehetne szó, itt csak az elnök helyettese e minőségben lehetne sértve, ámde én a titkár ur eljárását nem ilyennek tekintem, hanem hivatalos állása és jogköre túlbocsúlásból eredő s az alapszabályokba ütköző hivatali véttségnek, mely hivatalból bírálandó el, nem pedig mintegy peres felek között f. n. forgó ügy.

Ezek előrebocsátása után bátor vagyok a dolog érdemére térni.

Mint az elnök helyettese, a ki az ügyvezetésért felelős, rendszerint naponta megjelentem az irodában s ott a titkár ural az ügyek természetéhez képest azok elintézésé módja felett értekezünk. Három éven át soha semmi nehézség nem merült fel a mult év nyaráig.

Ekkor kezdtem észrevenni, hogy a titkár ur, roz nyevet veszi, ha akár az irodai állapotok, akár az ügyek elintézésére vonatkozó valamely észrevételt teszek, különösen nem tűrte meg, hogy az általa fogalmazott kiadványokra nézve más feladatom legyen, mint azok pusztá ellenjegyzése s mintán olykor-olykor nem érh. t. e. meg egyet az elintézésel, tehát előleges értekezés nélkül nem is irtam azt alá, egy ily alkalommal a szolgálta tudomra adta, hogy a titkár ur azt parancsolta, ha az ur valamit nem akar aláírni, vigyem egyenesen gr. Beldi a lelnök urhoz, ő majd aláírja.

Am de az egyesület elnökének feladata nemcsak arra szorítkozik, hogy a választmányi és közgyűléseken elnököljön, hanem, hogy az egyet igazgatásában s az ügyvezetésben és a folyó ügyek elintézésében alapszabály szerinti hivatását gyakorolja, s mert nem lakik a központ helyén, e feladatot az alapszabályok értelmében egyik helyettese az u. n. működő (felelős) alelnök által teljesíti.

Hogy a titkár urnak az elnök, illetve helyettesének hatásköréről mily fogalma van, a mellékelt körlevélből is kitetszik, melyen a számlakönyv kivonatok alá a könyvezető aláírása mellé a működő alelnök nevének nyomtatva ki annak tudta nélkül s így azok hiteltelenségeért az alelnököt tette felelőssé, holott ő az iroda főnöke; ennek tulajdonítandó, hogy a hibás könyvkivonatokra érkezett sok tiltakozás az alelnök ellen lett intézve. Ugyanezen körlevelen, a titkár ur a helyett, b. g. azt kötelelesség szerűen aláírta volna, kinevezte magát főtitkárnak talán, mert főtitkár több mint az alelnök, s figyelemzveti a világot, hogy az egyetnek szóló levelek ezime: Sándor József, Elnök, főtitkár. (L'État c'est moi.) Pedig az egyet senki nevével sem függ össze, képviseli azt az elnök, azután van „Központi irodája”, „titkár hivatála”, „pénztára”, „választmányja” stb. Ez többi között azt is eredményezte, hogy a titkár ur mult évi szabadságolása alatt Kolozsvár 4 Sándor Józsefnek szóló levelek többnyire mind az Enke irodájába kerültek.

A mult év május—július hónapjaiban a titkár ur betegség miatt szabadságolva lévén, ez idő alatt a titkár teendőket helyette végeztem, voltam ez idő alatt titkár, pénztárnok, működő alelnök, ellenőr stb.

Dolgoztam híven ügyünk iránti lelkesedéssel, de a beteg titkártól is baráti indulattól szívesen s szó nélkül feláldoztam szünetemet. Hogy hivatalának elfoglalásakor egy szava a közönségnek nem volt számomra, ez feltűnt nekem, s csakhamar éreznem kellett a nagy átalakulást, mely velem szemben benne támadt, a további fejlemények még inkább meggyőztek a megfellethetlen változástól éppen annál a férfunál, kivel szemben — becsületes szavamra mondom, soha egyebet jó akaratnál nem éreztem és nem tanúsítottam. Ideges, izgatott kedélyállapotban kerestem az okot saz időtől remélve lecsillapodását, kerültem minden alkalmat és okot, mely őt nyugtalanítani képes lenne.

Hogy ily hangulat mellett csak ritkán s csak ha már el nem kerülhettem, jelentem meg az irodában, ez természetes.

Történt azután, hogy mult év deczember elején az elnök gróf ő mltsga vezetése mellett egyetünk küldöttsége Aradon járt, ezzel a titkár ur is, kinek elutazásáról csak a hírlapokból értesültem.

A directoriumnak 1888. decz. 11-én tartott ülésében, melyen jelen voltak Bíró Béla és Dr. Felméri Lajos urak is, elmondta a titkár ur az aradi küldetés sikerét, Felhasználtam az alkalmat arra, hogy a titkár urat legnagyobb gyöngédséggel és óvatossággal, mert még mindig beteg embernek néztem, felkérjem arra, hogy jövőben, ha hosszabb időre kell a várost elhagynia, tudassa azt velem, hogy távolléte alatt az irodát felügyel-

hessem s helyette a szükséges munkát végezzem. Ezzel tartóztam lelkiismeretemenk s ügyünknek, melynek szolgálatában állottam, de azt is hittem, hogy ő baráti készségemet hálával fogadja.

S mi történt erre?

A titkár ur féltelen felháborodással tiltakozott ily fölvetésem ellen, — tiltakozott az ellen, hogy az egyetnek szóló iratokat távollétében más, mint az általa erre megbízandó díjnak bontsa fel, kijelentette, hogy ő nem es. e. l. d. j. e. a. l. e. n. ö. k. n. e. k. hogy neki eltávolítását előre jelentse, ő nem alárendeltje az alelnöknek, hanem csak a választmányának, s áldja a gondviselést, hogy az alapszabályokba annak idején betéttette azt, hogy a titkár az iroda főnöke. Az elmondottak hátségeért becsült szavammal kezdek meg.

A jelenvolt directoriumi tagok megkísérelték a titkár urat meggyőzni állítása helytelen voltáról, s különösen arról, hogy az iroda főnökség és az egyet főnöksége egymástól valamennyire különbözik. Mindez csak azt eredményezte, hogy a titkár tőle megszokott fölhevüléssel fogadkozott, hogy ő független s ennek kimondását a választmánytól fogja követelni, s ha a választmány másképp határozná, a közgyűléshez fellebbez, s innét a nemzet elébe, a sajtóba viszi az ügyet, de senkinek és semmi tekintetben alá nem rendeli magát.

Ez a jelenet meggyőzött engem arról, hogy addig, míg a titkár ur ideges izgatottsága le nem csillapul, mire pedig egyelőre nem nagy a kilátás, nincs meg a lehetősége annak, hogy együtt szent ügyünket továbbra is szolgálhassuk az eddigi hivatalos viszonyban, mely igen sokszor teszi szűkségessé a bizalmas értekezést, ha az elnök helyettese azaz az ügyvezető vagy működő alelnök köteletségének megfelelni akar s felelősségének tudatával is bír.

Önmagamnak, de egyesületünk érdekének is tartoztam tehát azzal, hogy, mint működő alelnök e minőségemről elmondjak, s kérem a t. elnöki szakosztálytól fölmentésemet. Kérésemben még az okot is elhallgattam s ha emlékezni méltóztatnak, kérem: méltóztatassanak elhinni, hogy nem maradhatok helyemben s méltóztatassanak elengedni okaim előadását.

Kész voltam a legnagyobb áldozatra, kész voltam a beteg titkár kedvéért önként megsemmisülni azzal az alkotással szemben, melyhez egész lélekkel ragaszkodni talán legregibb jogom van, csupán azért, nehogy lemondásom ténye és oka a nyilvánosság elé kerüljön s ez által ügyünk bármely hátrányt szenvedne. Ez volt oka, hogy lemondásomat nem a választmány előtt tettem meg.

A tisztelet szakosztály, részemről hálával vett nagytekintettel lemondásomról mit sem akart tudni s az időtől várta a baj elsimulását. Fajdalom ez nem következett be, de nem rajtam mult, mert én annyira mentem az önmegtagadásban, hogy a titkár urnak később dr. Osmerabony Gyula ur által tudtára adtam, hogy ha csak előttem belátja tévedését mindent szívesen elfeledek; felháborodással utasította vissza a békejobbott melyet lázas rémálomával életem felé kényszerített.

A tisztelet szakosztály előtt lemondásom okát végre el kellvén mondanom, a titkár ur azt hamarjában szememben eltagadta, minek folytán felkértem dr. Felméri directoriumi tag urat, ki tanúja volt ama bizonyos kifakadásnak, hogy az iránt megnyugtasson; — szükségemnek tartom dr. Felméri ur erre vonatkozó levelét, mely a közvetlen benyomás erejével is bír, tisztelettel mellékelni.

Csak e levélben is bizonyított tény lehet a szolgálati pragmatika szempontjából elbírálás tárgya, a felett pedig további kölcsönös nyilatkozások szükségé nem forog fenn.

A titkár urnak a t. szakosztály előtt 1888. decz. 12-én tapasztaltam kellett kifakadásait, valamint több azóta tudomásomra jött nyilatkozatait beszámíthatóknak nem tekinthetem, ideges izgatottságából eredő rémálomoknak tartom s így azokra sem most, sem jövőben nem reflectlok. Önézetem és öntudatom teljesen megnyugtát.

Hinnem kell, hogy az előadottakból meggyőződött a t. szakosztály arról, hogy a fennforró körülmények között működő alelnöki tisztelet megtartanom lehetetlen, midőn tehát ez alól való kegyes fölmentésemet kell kérnem, ünnepélyesen jelentem ki, hogy, mint eddig, úgy jövőben is ügyünknek buzgó és lelkes munkása kívánok maradni s minden tehetőséget az egyesület rendelkezésére továbbra is felajánlom.

Midőn végre nem hallgathatom el azt, hogy mélyen fájlalom és szégyenlem, hogy velem ilyesmi megtörténhetett, vagyok

Migdnak és a t. elnöki szakosztálynak teljes tisztelettel

Dr. Haller Károly.

Felméri Lajos levele Haller Károly dr.-hoz.

Kedves barátom!

Leveledből olvasom, hogy az elnöki szakosztálynak (valószínűen e hé-

ten) ülése volt. Nagyon sajnálom, hogy a meghívóját sem nem kaptam, sem nem láttam, sem más módon nem jutott tudomásomra, mert okvetlenül elmentem volna, s ott kijelentettem volna, a mit most készséggel teszek, hogy a titkár ur igenis kijelentette, hogy elutazása esetén egyáltalán nem tartotta értesítendőnek az alelnököt. Hiszen én épen annak analógiájául hoztam fel azt az esetet, hogy én, mint egy facultás tanára, elutazásom esetén, értesítem a facultás elnökét, a dekánt, s ezért kettőnk közt épen nincs holmi cselséd és gazdaközi viszony; pedig — ha jól emlékezem — a cs. léd helyzetet emlegette a titkár ur.

Őszintén sajnálom ismételtén, hogy a megbántásért semmi elégtételt nem kaptál, s hogy le kellett mondanod. Nagyon óhajtom azonban az ügy hasznára, hogy neked az elégtételt e részben megadassék s hogy alelnöki tisztedet újból folytassad.

Fogad tiszteletem kifejezését,

Kolozsvár, 1888. decz. 15.

híved

Felméri Lajos.

Politikai hir.

Minisztertanács volt tegnap d. u. 4 órakor, melyen folyó ügyeket intéztek el. Ennek a tanácskozásnak a határozatából küldik meg a királynak a kész kiegyezési szerződéseket aláírás végett. A fontos állami okiratokat külön futár viszi Cap-Martinba.

A t. Ház.

Budapest, márcz. 10.

A képviselőház mai ülésének egyhangúságába Emmer Kornél volt kuriai bíró és kormányparti képviselő beszéde öntött némi élénkséget. Ez a beszéd nemcsak igazságainál fogva bir különös jelentőséggel, de jelentőséggel bir azért, mert kormányparti ember leplezi le benne a kormányzat hibáit és támadja magát a minisztert.

Ime az idők jele. A mi megrohadhat annak pusztulni kell. Maga a nagy szabadelvű tábor termi meg azokat az elemeket, melyek mint Saturnus fiai megeszik az anyjukat.

Mert a liberális párton is, azok az emberek, a kiket nem pusztán a képviselőséggel járó üzleti előnyök vittek a képviselői pályára, — belátják immár, hogy egy telhetetlen, eszmészegény szolgáló és megalkuvó kormány alatt, Magyarország rohamosan hanyatlík.

A jobbakk, az okosabbakk ott is belátják, hogy a Bánffy kormányt nem a nemzet akaratára, hanem mesterséges erőszak és fűrfang tartja fenn. És mentől tovább tart ez a „szabadelvű” kormányzat, annál veszélyesebbé válik a közsabadságra nézve.

Ezt látják át végre a kormánypárton is. Ennek lehet tulajdonítani Emmer Kornél kormányparti képviselő mai nyilatkozatát, — melyben igazságügyi állapotaink feletti súlyos és elítélő kritikát gyakorolt. — Kijelentette, hogy törvényeink hiányosak, hibások s hogy minálunk a jogegységet a „Leipziger Reichsgericht” biztosítja.

A polgári törvénykönyv megalkotásáról szólva hangoztatta, hogy annak megalkotásához csak erős akaratra volna szükség.

A sürgősségi eljárásról ő már beterveztett egy javaslatot a miniszter urnak, de még csak nem is reagált rá.

— Ez tudom nem tetszik a miniszter urnak, — mondá Emmer.

— Honnan tudja, kérdezték többfelől.

Erdély nyugodtságot színlit, de egészen izgatott és haragos volt.

Emmer lesújtó kritikája alatt a kormánypart mélyen hallgatott. Az ellenzék többször eljénzett és végen kormánypartiak is gratuláltak bátor, férfias fellépésért, melyben Emmer független érzelmeinek és hazafiságának adta kiváló jelét.

Ime ez volt a t. ház mai ülésének legjelentékenyebb s egyszerűsmin legszébb mozzanata.

A krétai háboru.

Megszállják Krétát?

Grác, márcz. 8.

A Triesztben helyőrségen levő 87. számú stájer gyalogezred második zászlóalj parancsot kapott, hogy helyezkedjék hadilábra és álljon készen a Krétában való elhajózása, mivel alkotórészét fogja képezni ama csapatoknak, melyeket a sziget okkupációjára ki-rendeltek. A gráci helyőrségi kórház sebészeti osztályának igazgatója tartozik a Krétába kirendelt zászlóaljhoz csatlakozni. A 87. számú gyalog-ezred unjoncait Stájerország cillii kerületéből sorozza.

Mi lesz?

Páris, márcz. 9.

A minta Havas-ügynökség Athénból jelenti, a kaneai görög alattvalók azt az utasítást kapták Canevaro altengernagytól, hogy abban az esetben, ha Görögország a hatalmak követelésére elutasító választ adna, Kanéát azonnal hagyják el. Athénban aggódo feszültséggel néznek Európa elhatározása elé. A trónörökös vezérkara azt az utasítást kapta, hogy az elutazására minden pillanatban készen álljon. Athénból állítólag nagymennyiségű badiszer szállítottak ki, Volo-ban pedig külföldön vásárolt nagyszámú lovat és öszvért szállítottak partra. A helyzet a határon várakozással teli.

A hatalmak magatartása.

Bécs, márcz. 9.

A „Fremdenblatt” írja: Lord Salisbury tegnap este tárgyalt Németország, Franciaország és Oroszország nagyköveteivel. Miután Görögország a hatalmak követelésének nem engedelmesskedett, elhatározták Görögországra és Krétára az ostromzár alkalmazását.

London, márcz. 9.

A „Times” azt írja, hogy a görög válasz csak megerősíti azt a politikát, melyet a hatalmak meg nem engedhetők jelentettek ki, és sokszor megczáfolt sofismákkal akarja Görögország eddigi magatartását igazolni. A hatalmak ezután is egyetértésben (?) maradnak. Kétséget nem szenved, hogy kényeszt fognak alkalmazni (?) ha Görögország akaratuknak gyorsan alá nem veti magát.

Kovácsnai levél.

T. Szerkesztő Ur!

Nem is képzeli Önök ott, Kolozsváron, hogy mi, kovácsnaiak, mily lázas kíváncsisággal várjuk nap-nap után a lapoknak a képviselőház kultusz-budgeti vitájáról szóló tudósításait.

Kíváncsiságunk azonban nem nyert elégtételt. Azt reméltük ugyanis, hogy kerületünk képviselője Sándor József ur fel fog szólni a vitában és egy magasarúptú felszólalásban fogja felelni a mi kerületünk általa képviselt nyumbuszát.

Várakozásunkban azonban, a mit a képviselő, t. alelnök-főtitkár, program-beszédeire alapítottunk — alaposan és sajnos csalódtunk. Mert míg képviselőjelölt korában nem volt egy sem Sándor képviselő, t. alelnök-főtitkár, „Kolozsvár”-ban részletesen és statitice categorizált nagy és kis beszédei, felszólalásai és toasztjai között, a melyben a kultura fontosságát, a kultura terén megvívandó harc jelentőségét, a közművelődés felkarolásának szükségét ne hangoztatta volna, addig a képviselőház kultusz vitájára lefolyt a nélkül, hogy a ház Sándor ur bibliai ismeretei széleskörűt, tropusainak eredetiségét, metaphoráinak gazdagságát megismerhette volna.

Mint elgondoltuk pedig mi, Sándor ur jámbor választói, azt a páratlan hatást, mely Sándor ur felszólalása nyomán az ő és Kovácsna nevét örök dicsőség fényével ragyogja körül s melynek elismerésül a képviselőház jobboldalának ilyesmikben oly bőkezű wippjei őt meleg gratulációkkal, a ház elnöke pedig öt percznyi szünettel fogják honorálni.

És mind e reményeinknek valószínűségét maradtak.

Sándor ur kerületünkben elmondott 36 nagy és 118 kis beszéde végéig alá rejtette a kultura iránti lelkesedésének égő fákláját

s nem lobogtatta meg azt a képviselőház forumán.

Groisz, Török Bertalan, gróf Teleky és Dósa képviselő urak lám kielégítették a hozzájuk fűzött várakozásokat.

És más-más oldalról, de mindenik megszerezte nyének az eredeti ötletek révén szereshető dicsőség nyumbuszát.

Egyik alkudozásra kívánja köteleztetni a kormányt a Kolozsvári távozní akaró egyetemi tanárokkal, a mint pl. ma, a szindirektorok alkuszának a primadonnákkal. A másik felfedezi, — hogy az ő gondnoksága mellett fennálló theologiában képzett papok oly unalmasan beszélnek, hogy a hallgatóság $\frac{3}{4}$ -ede alszik beszédek alatt. A harmadik a haditengerészet területének szerencsés átvezése után, elviszi a házat Skandináviába, a negyedik felvilágosít a felől, — hogy a kultusz kérdések egyik legnevezetesebbjének annak constatalása, — hogy Ugron Gábor és Bartha Miklós nem politikuskok.

Csak Sándor ur nem tette nevezetessé magát és kerületét valami effélével.

Pedig beszélhetett volna a „függetlenség megköszöntött lángjáról“, a „rengeteg puhány: Oroszország mancsairól“, a „Mahomed életéről“, a „mártírkodása sanyarúságairól“ és más hasonló, általa könyv nélkül tudott dolgokról.

Nem beszélt azonban még csak Krisztusnak és Lewiathannak az E. M. K. E.-ben folyó harcáról sem, melyben ő tudvalevőleg az elsőt képviseli.

Kérdjük a t. Szerkesztőt urat, hogy mi a magyarázata Sándor ur hallgatásának és vajjon, mikor fogja ő azt egy nagyobb szabású felszólalással megtörni?

Kovácsnaiak.

*

Közöltük e levelet, mely azonban körülbelől tévedésből került hozzánk, és valószínű a „Kolozsvár“-nak, Sándor József t. al-elölök, főtitkár, képviselő ur Leibszurnáljának volt szánva. A nevezett lapnál ugyanis historice és statistice szakszerűen foglalkoznak S. J. ur működésével és bizonyára tudni fognak felelni a „kovácsnaiak“ kérdésére.

Szerk.

Videk.

Gy. Sz.-Miklós márcz. 8.

A gyergyói gazdasági egyesület, amely ez évben alakult életrevalóságának szép jelét adja. E hó 7-én Gyergyó-Szt.-Miklóson gazdasági előadást rendezett, a melyen 160-nál több gazda vett részt és élénk figyelemmel hallgatta meg Csergő Venczel, Orel Máté és Puskás Jenő népszerű és a gyakorlati életből vett, példák által igazolt előadásait.

Csergő Venczel birtokos a luczerna termelését, annak czélszerű takarmányozását és eltartását ismertette igen behatóan és gyakorlatiasan.

Orel Máté az egyesület elnöke és Puskás Jenő egyl. titkár a rétek gondozásáról, kezeléséről és javításáról szözltek, melyeket annál figyelemesebben hallgattak a gazdák, mert némely példákat mindenki által ismert helyekről vették, a mi által sokakat meggyőztek az elméletnek a gyakorlati életben való használhatóságáról és helyességéről.

Az egyesület nemcsak Gyergyó-Szt.-Miklóson, hanem a vidéki községekben is fog több előadást rendezni.

P. J.

Felhívás

a kolozsvári ev. ref. egyházközség millenáris temploma és papi lakása építésének ügyében.

Kegyelem és békesség Istentől, a mi Atyántól és az Ur Jézus Krisztustól!

Evangelium szerint reformált egyház-községünk, mint édes magyar hazánknak testéből való teste és véréből való vére, a multban szenvedéseinek és háborgatásainak osztályosa, a jelenben haladásának és örömeinek részese, osztozni kíván abban a felséges jubiliris örömben, a mely betöltötte volt hazánkat a Kárpátoktól Adriáig s nap-tamadattól napenyészetig, mikor az Istent gondviselés különös kegyelméből megünnepelhette fennállásának ezer éves évfordulóját s erőteljesen, megújodva, alkotmányos életében megszilárdulva és szabadságaiban biztosítva léphetett át a második ezerév küszöbén. A mult év február havának 2-ik napján tartott egyházközsegi képviselők közgyűlésének 33. jkvi sz. a. kelt végzésével elhatározta, hogy örömeinek és a népeket és nemzeteket megtartó Isten iránt érzett hálájának kifejezésére, a magyar állam fennállásának ezredik évfordulója emlékére városunkban a hidelvi területen, ott lakó ev. ref. testvéreink és hivoink lelki épületére egy új templomot és papi lakot építtet. E végzésnek megfelelőleg ref. egyházkerületünk nagyérdemű püspöke és egyházközségünk egyik kiváló lelkipásztora, a ki az indítványt is tetítte volt, a kivitel módzataira nézve kegyes volt megcsináltatni az előmunkálatokat és fáradhatatlan utánjárásával megszerezni az alkalmas telket. Püspök ur ő mltsága a f. évi jan. 10-én tartott keblitanaági gyűlésünknek mutatta be az egész építési tervet és költségvetést. Miután a templom és paplak mellett ugyanazon telken kívánja az egyházkerület a papi fin- és leány-árva számára építendő „Szeretet-házat“ is elhelyezni, az egyházkerület a hidelvi Nagy-utca 53. sz. a. levő csaknem két holdnyi területet, 15,500 frt vételárall megvásárolta s ebből a templom és paplak építésére szükséges telekrészt díjtalanul bocsátja egyházközségünk rendelkezésére.

Ezzel a tényvel maga az egyházkerület járult a legnagyobb alapítvánnyal a templom építéshez.

A templom, mely csucsives, újabb goth stylen épül és fűthető lesz 5—600 embert fogadhat be. A költségvetés fedezve lévén, most már csak a templom belső berendezésére (orgona, szószék, urasztala, padok, harangok és óra) nézve kell szeretett hiteorsosaink buzgóágához és az ur háza iránt való szerelméhez fordulunk s atyafiságosan kérünk, hogy a belső berendezésre hozzák meg áldozataikat.

Az Izrael népe mikor templomot akart építeni Jeruzsálemben, a király összehalmozta a külső építéshez szükséges anyagokat, a belső berendezéshez pedig a nép hordá össze a maga

kincseit. Ugy olvassák, hogy „Szabad akaratjuk szerint adának ajándékokat az atyák fejedelmek, az Izrael nemzetsegeinek fejedelmek, az ezredesek, századosok és a király dolgosainak is fejedelmek“ és „örvendezte a sokaság, hogy szabad akaratjukból adának, mert tiszta szívből adakozának az Úrnak“, úgy érezték, hogy „az Úrtól vagnak mindenek és a miket az Ő kezéből vettek, azokat adták most neki“. (I. Krón. 29: 6, 14.)

A mi templom építésünkhöz egyházi felsőségünk, a főtiszt. egyházkerület megszerezte a telket, a nemes város adott félmillió téglát és szekerekkel rendelkező hivoink annak behordására immár vállalkoztak, sőt még a templom felszerelésének költségeire is „szabad akaratjuk szerint“ nemes lelkik sugallattát követve, adományokat ajánlottak fel Hegedüs Sándor orsz. képviselő, 2000, Szász Domokos püspök 500, Székula Ákos 500, Szathmáry Elek 500, dr. Kolozsvári Sándor egyet. tanár 200 és Dávid Antal jószágigazgató 200 koronát.

Szolgáljon az egyházkerületnek, a nemes városnak és egyes hiteorsosainak emez áldozatkészsége lelkesítő például mindnyájunknak!

„És ha valaki ajándékot adni akar szabad akaratja szerint, töltse meg az ő kezét s adjon, a mit akar az Úrnak“, — mondjuk és kérjük mi is Dáviddal akoronás költővel (I. Krón. 29: 5); mert „az Úr házának plántái a mi Istenünknek pitvaraiban virágoznak“ és mert „jó dolog az Urat tisztelni és a te nevednek éneket mondaní, oh, felséges Isten!“ (Zsolt. 92: 2, 14.)

A hivek filléreiből öntött harangok ércz nyelve hadd hívogassa az egyház tagjait az Úrnak hajlékába; a felállított óra ne csak az idő futását mutassa, hanem legyen bizonyos jelzője a Krisztusban egyberekesztett tagok áldozatkészségének is. A hitben munkás szeretet legyen a fundamentuma annak a szószéknek, a melyről bőségesen árad majd szét az evangélium örök életet adó vize, és annak az Úrasztalának, a melyről az Isteni kegyelem pecsétét vesszük. Az Úr iránt való szeretet zendüljön meg az orgona felséges összhangjában és ama padokon, a melyeken a fáradt test pihen, az ige hallásában találjanak nyugodalmat a meglankadt és megterhelteit lelkek is. És mindezek legyenek a mióink, mert a magunk buzgóága hordta össze!

Pillanatra sem kételkedünk, hogy a régi protestáns áldozatkészségben vetett reménységünk megsegyenítsen bennünket, sőt meg vagyunk győződve, hogy az az élő tőke, a mely egyházunknak minden időben hőven hozta meg a maga kamatait, most is megnyitja bősége szaruját és az új templom fennn hirdeti, hogy a hitbuzgó

apáknak méltó utódai élnek és áldoznak mi közöttünk is!

Adja Isten, hogy így legyen!

Kolozsvár, 1897. márcz. havában.

Herepei Gergely Dr. Gidófalvi István
lelkész, egyházi jegyző. főgondnok.

Utazás Keletre.

Kolozsár, mácz. 11.

Propper N. János, a keleti utazás rendezője tegnap óta városunkban időzik, hogy az itteni utitársakkal személyesen megbeszélje az utazás részleteit. Propper ar a New-York szállodában lakik és ma este tér vissza Nagyváradra. A rendkívül érdekes utazásra még most is elfogadtatnak új jelentkezések. A részvételi díj tudvalevőleg 400 frt. (beleértve a teljes ellátást) a mi valóban p. tom ár ilyen nagyszabásu utnál. Jelentkezéseket elfogad Propper N. János, a nagyvárad kereskedelmi akademia igazgatója; a részvételi díjak pedig ugyancsak Nagyváradra, a „Biharmegyei Takarékpénztár“-hoz küldendő az utazás megkezdése előtt.

Az uti társaság márczius 24-én d. u. $\frac{1}{2}$ órakor Budapestén társas ebédre gyűll. „Pannonia“ szálloda éttermében. Ugyanezen a napon esti 7 órakor a déli vasutall Triestbe utazik, a honnan kirándulást tesznek Miramaréba. Éjjel 10 órakor az utasok a „Stefánia“ gőzhajóra szállanak, mely egyik legszebb, legfényesebb hajója a Lloyd-társaságnak. (A hajó neve eddig „Trieste“ volt és új nevét Stefánia főhercegnőtől nyerte, a ki nek ez kedvencz hajója). Mácz. 17-én a társaság Velenczébe érkezik; 30-án Korfu szigetére és itt megtekinti az Achilleont; ápril. 3-án Kairóba és innen kirándulás a gízis piramisokhoz; ápril. 6-án utazás Ismaéliába, majd Portsaidba, onnan Jaffába és ápril 7-én este érkező Jeruzsálembe. Itt és a többi szent helyeken három és fél napot tölt a társaság, mely ápril. 10-én éjjel kezd meg a visszautazást. Ápril. 15-én érkezés Bridisbe, ápril. 17-én pedig Fiuméba, a hol két napot töltenek. Azután Budapestre, onnan pedig Nagyváradra jón vissza a társaság.

Ezt a gyönyörű utat a legnagyobb kényelemben fogják megtenni az utasok. Az osztrák-magyar követségek, konzulátusok mindenütt a legelőzékenyen gondoskodnak a társaságról, melyet a magyar kormány is a legmesszibb menő erkölcsi támogatásban részesít.

A fáradhatatlan és valóban áldozatkész rendező: Propper N. János már bevégezte az összes előkészületeket.

A résztvevők, még az utazás megkezdése előtt megkapják a legtitészebb tájékoztatást. Még arra nézve is informálva lesznek, hogy jeveleik és sürgönyeik mely időben hová intézendők.

Az utazás kényelme tekintetében kíváncsok, hogy minélkevesebb és kisebb poggyással utazzák a társaság. A bőröndökön a tulajdono. neve olvashatólag felírva legyen.

Egy uti és az urak részéről egy fekete szalon öltözetet kívül több ruhát hozni fölösleges.

Külföldi utlevél s annak a budapesti török konzul által láttamoztatása szüksé-

ges. Beszerzéséről minden utas maga intézkedik.

Zsebpénztől angol sovereign, továbbá 10 és 20 frankos aranypénzek legalkalmasabak. — Ezeket egy a nevezett pénztintézetek, vagy előzetes bejelentés után az utazás rendezője, a kívánt mennyiségben a napi árfolyam szerint beszerzi az utitársaknak.

Márczius.

Ha egyszer belecseppeünk márcziusba, mindenkép tavaszi hangulat vesz erőt rajtunk. Hiába fehér a hegyek teteje, hiába szakad a hó, és hiába van a hideg nyirkos idő, mert azért mégis a tavaszról álmodunk.

A gazda rendbe szedi az ekéit, jól táplálja igaz jószágát, mert maholnak mégia csak barázdába kell állani. Pelyhes sárga szirmait kitolta a pitypang és a falusi fáta hóvirágot árulgat a piaczon.

És ha az egy koválygó szürke fellegei valamikép megszakadnak s azon a nyíláson átkandikál a napsugár, dalba kezd a szén-cinke s egy félénk akkordot ereszt meg a barázdá bokráról felszálló pacsirta.

És vége kell, hogy legyen a télnek. Az unalmas, a sáros, lucskos télnek. A legködösebb Britanniában nem járhatott csunább idő, mint nálunk október végétől mostanig. A tél csak néhány napon át volt tél s a farsangoló világ talpa alatt nem friss hó ropogott, hanem undok pocsolva locsogott mindig. Ám a tapasztalt öregek ebből a borból, derdre következtetnek. Azt mondják, hogy ha egyszer igazán elkezdődik a tavasz, az aztán tavasz lesz. Olyan tavasz, miről a poéták verset fognak írni, a mely tele lesz napsugárral és madár dallal.

Mi azonban csak fantáziával közeljük a tapasztalt öregek véleményét, noha szívesen látnok már a tavaszi napsugárt, mert akár milyen merész fantáziával képzeljük is a tavaszt, semmit sem ér az, ha hiányzik, és márczius hiába fakaszt virágot s hiába hozza el a márcziusi dupla sör saisonját mert azért csak fázunk és didergünk.

Pedig a tavaszi sörözés ugyancsak divatba jött, ha a tavaszi meleg hiányzik is mellőle. A közönség ha csak egy parányi jó időt kap, tömegesen vándorol a sörházakba, a vasúthoz, Szamosfalvára és Monostorra egyaránt. Különösen keresletnek örvend az „Első magyar részvény“ sör, melyet a sörzakértők a legkellemesebbnek és a legjobban érett sörnek tekintenek. Ezt pedig ne tessék reolámnak tekinteni, mivel köztudomású, hogy a sörözés a tavaszi időtöltés kiegészítő része, — s így szükségkép erről is szólnom kell.

Azonban „morzsányi“ proviziót sem ad érte Fränkel Sándor, már csak azért sem, mivel ma már az ilyesmi hamar panama számba megyen s még bizony gyanus lesznek.

A téből még ki se jöttünk és még eskünk izén van a farsangi balok zamataja már is a balrendező bizottságok különös dolgokról suttognak. Hát ez bizony csodálatos. Még nem hajt a fűzfá bolyhos piczust, még az egres fákon alig duzzad a rügy s itt ott alig zöldül verőfényen a gyepe, — már majálisról suttognak, — lám az egyesek megvéntinek, de az emberek soha.

AZ „ELLENZÉK“ TÁRCZÁJA.

1897 márczius 11.

Megtalálta.

— Angol regény. —

A „GILLIAN“ szerzőjétől.

Fordította: Amica.

VI.

(Folytatás.)

(20)

— Helén, hiába hívatod ide, mert én nem fogom elfogadni! — kiáltá Dóra. Gyűlöm az orvosomat és nekem nincs semmi bajom! Tudom jól, hogy mitmondana a doktor! Megtapintaná az úteremet, kinyujtatná a nyelvemet, hogy úgy nézzék ki, mint egy bolond és aztán egy kis biztató mosollyal megveregetné a vállamat, és azt mondaná, hogy szaladjak le, hogy friss levegőre és erősítőre van szükségem és hogy nincs semmi komolyabb bajom. Mint ha én azt nem tudnám éppen olyan jól, sőt sokkal jobban mint ő. Nem édes, nekem nincs szükségem doktorra, — ismétlé Dóra határozottan, — tehát ne vesztesd reám az ő idejét és a te pénzedet.

— Elküldjék a te doktorodot, Doktor Raymondé, kiről néha beszéltél? Te azt mondogod, hogy ő nagyon értelmes és ügyes. — Talán ő segítene rajtad, — mondá Helén.

Dóra először Helénre bámult, aztán nevetett és elpirult.

— Oh, nem, nem, te egyedüli jószág; ötlet semmi árért sem akarom latni, kiáltá. Tudom jól, hogy mitmondaná, és milyen fontoskodó arcot csinálna, és hogy milyen megmondtam ugy-e! kifejezés jönne az ar-

czába. Mert egyszer azt mondtam neki, hogy ha másképpen nem tudom kinyitni megkeresni a kenyeremet, a Mesmerizmusra, vagy a gondolat olvasásra adom magamat, és ő kinevetett.

— Ha rövid idő alatt nem leszel jobban, érte küldök, erősíté Helén: világos, hogy ő ösmeri a természetedet. Megvallom szeretnék neki most rögtön írni!

— Oh, ne tedd; jobban leszek — jobban vagyok! kiáltá Dóra. És egészen jól volnék ha —

— Mit ha?

— Ha nem félnék attól, hogy Pearson Ralfal találkozom, válaszolá Dóra, majdnem suttogó hangon és bátortalan tekintettel nézve körül a szobában. Ez az oka a miért soha sem megyek ki egyedül a szobából; mindig attól félek, hogy vele találkozom. Tudom, hogy ez nagy ostobaság tőlem, — folytatá mentegetőzőleg — mert ugyan mit árthatna ő nekem? De azért még is ez az oka.

— Azt alig várhatod tőle, hogy hálát érezzon irántad, a miért árulását kiderítetted. De édesem felesleges tőle félned; ő holnap itt hagy bennünket.

— Elutazik? Oh, mennyire örülök! Hova megy? Kérdá Dóra örvendőve.

— Valakinek Brüsszelbe kellett menni. Az ő tani ügyünknek a mult héten halt meg, és valakinek be kellett a helyét tölteni Ralf ajánlkozott, és holnap indul.

— Oh, mennyire örülök! Most már bizonyos, hogy nem sokára jól leszek! Csak az volt a bajom, hogy ő tőle féltém ő ellenségem, fenyegetése gyakran cseng a fülemben, és éreztem, hogy ha tehát bosszút áll rajtam. Oh hiába nevezte! Te magad beszéltél el a Ralf nagyanyjának a történetét, és hogy miképpen bosszulta meg magát! Az átörökös törvénye szerint az ilyenféle indulatok gyakran mennek át az ivadékokra,

folytatá Dóra, a fejét böleselkedéssel rázva, és ő elég indulatosan nézett reám, hogy minden gondolatára képesek tarttam, tévé utánna megrázkodva. Oh néha, midőn éjjel felébredek, az ő arca mindig ugyanazzal a vad gyűlölet kifejezésével tűnik fel előttem, és a sötétségből addig néz reám, míg rémülettől szinte magamon kívül vagyok!

— Dóra, ez bolondság tőled!

De azért Helén aggodalommal nézett a lázasan égő arczra és kitágult szemekre. Lát-szott, hogy a Dóra idegei alaposan meg voltak támadva. Azoknak a három utolsó hétben kiáltott feszültsége sok volt neki, és most midőn a reakció bekövetkezett természetes, hogy nagyon szenvedett.

Helén elhatározta magában, hogy ir Doktor Raymondnak, és megkéri, hogy jöjjön át Wycherlybe és nézze meg Dórát. Ő meg volt győződve róla, hogy az a gondatlan közönyösség, melyel Dóra beszélni szokott róla színész, és hogy titokban sokkal jobban szereti, mint a hogy azt beösmerni kívánja, máskülönben miért várná a minden héten érkező levelet oly nyugtalanul.

— Eszes embernek látszik és világos, hogy ő ösmeri és érti Dórát, — gondola Helén magában, a mint barátneját komoly figyelemmel nézte. Igen, — még ma írok. Semmi esetre sem árthat és talán használhat és nyugodtabban fogom magamat érezni.

Tebát a levelet megírta, a Dóra tudta nélkül elküldötte és a kellő időben megjött a válasz. Helénnek tetszett az abban levő hang; oly egyszerű és egyenes és férfias volt az — éppen olyanféle levél volt, hogy neki tetszék.

„Nem tudom, ha vajjon Dóra megmondta e kegyednek, hogy mielőtt kegyedhez ment, feleségül kértem és hogy visszautasított, mert az ő felfogása szerint nem voltam elégé szerelmes belé, — így írta dr. Raymond; de tényleg ez így volt. Azonban én

ezt a választ nem fogadtam el véglegesnek. És azóta folytonos levelezésben vagyunk, és az utóbbi leveleinek a hangjából azt gondolom és reményelem, hogy kedvező választ fogok tőle nyerni, midőn ismét feleségülkértem, a mit rövid idő múlva szándékozom tenni. A kegyed levele nyugtalanra tett miattá és örömmel fogadom el a meghívását és reményelem, hogy csütörtökön délután ott leszek. Kérem, ne mondja meg Dórának, hogy irt nekem“.

A posta akkor érkezett, midőn a két leány reggelizett, Helénnek több levele érkezett, Dórának csak egy, dr. Raymondól. Dóra felbontotta, átolvasta és örvendő kiáltott fel. Helén, mit gondolsz, hogy minek örvendő? Képzeld doktor Raymond valami hivatalos dologban Brooklyaba jön ma reggel, és ma délután átjön engemet meglátogatni — azaz, ha neked nincs ellenvetésed — tévé utánna szerényen.

— Ellenvetésem? Oh te bohó, tudhatod hogy én örülök és szívesen látom! De attól tartok, hogy egyedül kell őtet mulattatnod — nem folytonosan — de egy ideig: Draytonéknak megígérted, hogy nálunk villásreggelizem Cliffmerekben.

— Igyekezzem őtet mulattatni, — válaszolá Dóra vidáman; de reményelem, hogy visszajössz mielőtt ő elmenne, mert őhajtom, hogy megösmérem, — és tudni akarom, hogy mit gondolsz róla, — tévé utánna, egy kis bátortalan mosollyal és pirulással, ami Helént nagyon mulatatta.

— Dóra kisaszony, én azt gondolom, hogy a vissza jövetelemig itt kell őtet tartanod, — és Helén nevetett, és a Dóra arcát simogatta. Gyanitom, hogy miért jön. Nos, tisztába vagy vele, hogy ez alkalommal minő választ fogsz neki adni?

E kérdésre Dóra még jobban elpirult, de ő is nevetett s a fejét rázta.

— Azt gondolom, hogy mielőtt a válasz

felett határoznék; jobb lesz megtudni, hogy miért jön, — válaszolá. Gyalog megy át Draytonékhöz vagy kocsin.

— Azt gondolom, hogy kocsin.

— Ugy hát veled megyek egy darabig és a tengerparton visszazásztálok. Oly kellemes reggelizni van. és a tengeri levegő talán egy kis szint fog az arcomra hozni. Restellem, hogy Doktor Raymond ilyen sápadt arcot látson! mondá Dóra, a szembe levő tükörben egy pillantást vetve magára. Ő a piros orczámat dicsérni szokta.

— Soh' se' félj drágám, eléggé pirosak lesznek azok majd midőn ő eljön! — mondá Helén nevetve. Dóra, én tízenegy órákor indulok, tehát légy készen.

VIII.

Draytonék Cliffmerekben laktak; Cliffmere egy kis tengerparti falu volt három mérföldnyi távolságra a Wycherly kastélytól. Két utja volt, egyik a tengerpart mentében, a másik egy szép kis ligeten keresztül, hol tavasszal a magas sövények a galagonya-illatos virágaival voltak borítva, és nyáron vadroszákkal, és most ősszel is szép volt a vadgönye folyondároktól és szeder levelektől, melyeket az első derő piros színnel festett meg. Dóra a falu bemenetelénél leszállott a kocsirol, és vidáman „Au revoir!“ mondá Helénnek, a kis keskeny útra tért, mely a mezőkön és a homok-halmokon keresztül a tengerparthoz vezetett.

Dóra nagygyó jökevényben volt ezen a napon; az a lehangoltság és ború, mi az utóbbi két hét alatt oly nyomasztólag hatott reá, egészen eltűnt, a Ralf távollétének a tudata eltűnt, valamint — ámbár azt nem akarta beösmerni, a Raymond látogatásának a gondolata szintén jötevényen hatott a kedélyére.

(Folytatása következik.)

